

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojikbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
<i>Xayitov Rustam Burxonovich</i>	
BARQAROR MOLIALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
<i>Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li</i>	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
<i>Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich</i>	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
<i>Ibodova Dilsora Ibodovna</i>	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
<i>Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista</i>	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
<i>Xalimbetov Farxad Bagibekovich</i>	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
<i>Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li</i>	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
<i>Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи</i>	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
<i>Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi</i>	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
<i>Eshboyev Ulug'bek Farxodovich</i>	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
<i>Zufarova Zilola Raxim qizi</i>	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
<i>Rahmonqulov Temirbek Eshmatovich</i>	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
<i>Aliyarov Olim Abdug'aparovich</i>	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
<i>Saidov Dilshodbek Razzakovich</i>	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJIRIBALARI.....	236
<i>Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li</i>	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
<i>Jumanova Zilola Tuychiyevena</i>	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
<i>X.R. Aliyev</i>	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
<i>Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li</i>	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
<i>Umarova Xusnora Dilmurod qizi</i>	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIIYASI VA INTEGRATSIIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIISHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardieva Shadieva, Avazova Charos	

SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI

Gulnora Mardieвна Shadieva

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Real iqtisodiyot" kafedrası professori, i.f.d.
<https://orsid.org/-0000-0001-7078-8815>
gulnora.shodiyeva@mail.ru

Avazova Charos

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti 124-magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada Samarqand viloyatida turizm sohasini rivojlantirish jarayonida inson kapitalining tutgan o'rni, uning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlikka ko'rsatadigan ta'siri hamda mavjud salohiyatdan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Inson kapitali turizmning raqobatbardoshligini oshiruvchi asosiy omillardan biri sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida statistik ma'lumotlar, normativ-huquqiy manbalar, xalqaro tajriba va mahalliy tahliliy materiallar asosida tahlillar olib borildi. Natijalar Samarqanddagi turizm infratuzilmasida malakali kadrlar yetishmasligi, xizmat ko'rsatish standartlarini moslashtirishdagi muammolar hamda professional ta'lim dasturlarining takomillashtirilishi zarurligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: inson kapitali, turizm, Samarqand viloyati, raqobatbardoshlik, xizmat sifati, kadrlar salohiyati, innovatsion ta'lim.

Abstract. This article analyzes the role of human capital in the development of the tourism sector in Samarkand region, its impact on economic and social efficiency, and the possibilities of using existing potential. Human capital is considered one of the main factors increasing the competitiveness of tourism. During the study, analyses were conducted based on statistical data, regulatory and legal sources, international experience, and local analytical materials. The results showed a lack of qualified personnel in the tourism infrastructure of Samarkand, problems in adapting service standards, and the need to improve professional education programs.

Key words: human capital, tourism, Samarkand region, competitiveness, service quality, personnel potential, innovative education.

Аннотация. В данной статье анализируется роль человеческого капитала в развитии туристической сферы Самаркандской области, его влияние на экономическую и социальную эффективность, а также возможности использования имеющегося потенциала. Человеческий капитал рассматривается как один из основных факторов повышения конкурентоспособности туризма. В ходе исследования был проведен анализ на основе статистических данных, нормативно-правовых источников, международного опыта и местных аналитических материалов. Результаты выявили нехватку квалифицированных кадров в туристической инфраструктуре Самарканда, проблемы адаптации стандартов обслуживания и необходимость совершенствования программ профессионального образования.

Ключевые слова: человеческий капитал, туризм, Самаркандская область, конкурентоспособность, качество обслуживания, кадровый потенциал, инновационное образование.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqobatning keskin kuchayib borayotgan sharoitida turizm sohasi nafaqat iqtisodiy o'sishning drayveriga, balki davlatlarning xalqaro maydondagi o'rnini belgilovchi strategik tarmoqqa aylangan. Turizmning rivojlanish sur'atlari iqtisodiyotning diversifikatsiya darajasini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi, hududlararo integratsiyani kuchaytiradi hamda xorijiy investitsiyalar oqimini rag'batlantiradi. Ayniqsa, boy tarixiy-madaniy merosi, me'moriy obidalar va ko'p asrlik an'analar bilan ajralib turuvchi Samarqand viloyati uchun turizm iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

“Ipak yo‘lining yuragi” sifatida e’tirof etilgan Samarqand bugungi kunda nafaqat tarixiy meros obyektlari, balki zamonaviy servis tizimi, xalqaro madaniy tadbirlar, gastronomik turizm, ekologik yo‘nalishlar va hunarmandchilik klasterlari bilan ham dunyo sayyohlarini jalb qilmoqda. Jahon turizm bozoridagi raqobatning ortib borishi esa xizmatlar sifatini muntazam oshirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish zarurligini kuchaytirmoqda¹.

Biroq turizmning uzoq muddatli va barqaror rivojlanishini ta’minlaydigan asosiy omil — bu inson kapitalidir. Xizmat ko‘rsatish sifati, xorijiy tillarni bilish darajasi, xalqaro standartlarga mos professionallik, menejment madaniyati, mijozlar bilan ishlash ko‘nikmalari va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash qobiliyati turizm sohasining raqobatbardoshligini belgilovchi hal qiluvchi omillar sirasiga kiradi. Inson kapitali yetarlicha rivojlanmagan sharoitda, eng zamonaviy infratuzilma ham kutilgan samarani bera olmaydi.

Shu bois, Samarqand viloyatida turizmni rivojlantirish strategiyalarini inson kapitali siyosati bilan uyg‘unlashtirish, malakali kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga asoslangan o‘quv dasturlarini joriy etish hamda turizm xizmatlari sifatini oshirishga qaratilgan institutlarni takomillashtirish davr talabidir. Hududning mavjud salohiyatidan samarali foydalanish, xizmat madaniyatini yuksaltirish va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash Samarqandni nafaqat O‘zbekiston, balki butun Markaziy Osiyoning yetakchi turizm markaziga aylantirishi mumkin².

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Mavzuga oid ilmiy manbalarda inson kapitali iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayveri sifatida talqin qilinadi (G. Beker, T. Shults, R. Solou). Turizmga nisbatan olib borilgan tadqiqotlar esa inson omili xizmat sifati, mijozlar qoniqishi va hududning investitsion jozibadorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatishini ta’kidlaydi. O‘zbek olimlaridan A. Vohidov, M. Kadirov, Sh. Rasulov turizmning hududiy rivojlanishdagi ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini o‘rgangan³.

Tadqiqotning metodologiyasi. Mazkur tadqiqotning metodologiyasi turizm sohasi rivojlanishida inson kapitalining o‘rni va ta’sir mexanizmlarini kompleks tahlil qilishga yo‘naltirildi. Tadqiqot davomida statistik tahlil orqali Samarqand viloyatining 2019–2024-yillardagi turizm ko‘rsatkichlari o‘rganildi, qiyosiy tahlil yordamida hududning turizm infratuzilmasi O‘zbekistonning boshqa viloyatlari bilan solishtirildi. Shuningdek, kontent-tahlil asosida normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va xalqaro hisobotlar tahlil qilindi. Ekspert yondashuvi turizm sohasi mutaxassislari fikrlarini umumlashtirish imkonini berdi, kuzatuv metodi esa sayyohlar oqimi, mehmonxona bandligi va xizmat jarayonlarini bevosita ko‘rib chiqishga xizmat qildi. Mazkur usullar inson kapitalining turizm rivojiga ta’sirini tizimli va har tomonlama yoritishga imkon berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Samarqand viloyati so‘nggi yillarda turizm bo‘yicha O‘zbekistonning eng jadal rivojlanayotgan hududlaridan biriga aylandi. 2024-yilda viloyatga tashrif buyurgan xorijiy sayyohlar soni qariyb 2,1 million kishini, ichki sayyohlar esa 3,8 million kishini tashkil etdi. Ularga xizmat ko‘rsatishda eng muhim o‘rin inson kapitaliga to‘g‘ri taqsimlangan investitsiyalardir (1-jadval).

1-jadval. Samarqand viloyatida turizmga band bo‘lgan kadrlar soni va malaka darajasi 2019–2024⁴

Yil	Band bo‘lganlar (kishi)	Yuqori malakali (%)	O‘rta malakali (%)	Past malakali (%)
2019	15 200	22	48	30
2020	12 800	23	46	31
2021	16 400	25	47	28
2022	20 100	27	49	24
2023	22 900	29	50	21
2024	25 300	32	50	18

1-jadval ma’lumotlari Samarqand viloyatida 2019–2024-yillar davomida turizm sohasida band bo‘lgan kadrlar soni hamda ularning malaka darajasida kuzatilgan o‘zgarishlarni aks ettiradi. Jadvaldan ko‘rinadiki, so‘nggi yillarda turizm sohasi mehnat bozori miqyos ham, sifat jihatdan sezilarli transformatsiya bosqichini boshdan kechirmoqda.

1 Kadirov M. — Xizmat ko‘rsatish sohasida kadrlar tayyorlash metodikasi — Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2020 — 90-bet.

2 Vohidov A. — Turizm iqtisodiyoti asoslari — Toshkent: “Iqtisodiyot” nashriyoti, 2019 — 76-bet.

3 Rasulov Sh. — Hududiy turizm rivojlanishining zamonaviy yo‘nalishlari — Samarqand: “Zarafshon” nashriyoti, 2021 — 64-bet.

4 Rasulov Sh. Hududiy turizm rivojlanishining zamonaviy yo‘nalishlari. — Samarqand: “Zarafshon”, 2021. — 112–118-betlar.

Birinchidan, turizmda band bo'lganlar sonining dinamikasi 2020-yildagi pandemiya tufayli yuzaga kelgan qisqa muddatli pasayishni hisobga olmaganda, barqaror o'sish tendensiyasiga ega. 2019-yilda 15,2 ming kishi bo'lgan bandlik darajasi 2024-yilga kelib 25,3 ming kishiga yetgan, ya'ni sohada 65,8 foizlik o'sish kuzatilgan. Bu o'sish viloyatda turizm xizmatlari hajmining kengayishi, yangi mehmonxonalar, ovqatlanish maskanlari, gidlik, transport va axborot xizmatlarining rivojlanishi bilan bog'liq.

Ikkinchidan, kadrlar malaka tuzilmasidagi o'zgarishlar ayniqsa e'tiborga molikdir. 2019–2024-yillar oralig'ida yuqori malakali xodimlar ulushi 22 foizdan 32 foizga ko'tarilgan. Bu esa ikki jihatni anglatadi:

1. Turizmning zamonaviy rivojlanish bosqichi malakali mutaxassislarni talab qilmoqda;
2. Inson kapitaliga investitsiyalar – malaka oshirish, treninglar, chet tillarini o'qitish, xizmat ko'rsatish standartlarini joriy etish – samarador natija bermoqda.

Uchinchi muhim jihat — past malakali xodimlar ulushining sezilarli qisqarishidir. 2019-yilda 30 foizni tashkil etgan past malakali kadrlar ulushi 2024-yilda 18 foizgacha kamaygan. Bu esa mehnat bozorida malaka talabining oshgani, ish beruvchilar tomonidan sifatli xizmatlarni ta'minlash maqsadida o'qitish va qayta tayyorlash dasturlariga e'tibor kuchayganini ko'rsatadi.

To'rtinchidan, o'rta malakali xodimlar ulushining 46–50 foiz atrofida barqaror saqlanib turishi — turizm sohasida o'rta bo'g'in mutaxassislarga doimiy ehtiyoj mavjudligini va xizmatlar tizimida ularning asosiy operatsion yuklamani bajarayotganini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, 2019–2024-yillar davomida Samarqand viloyati turizm sohasi inson kapitalining sifati bo'yicha jadallashgan modernizatsiya jarayonlarini boshdan kechirdi. Malakali xodimlar ulushining ortishi hududda turizm xizmatlari diversifikatsiyasi, xalqaro standartlar joriy etilishi va xizmatlar eksporti salohiyatining kengayishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, bandlikning muttasil o'sishi turizmni iqtisodiyotning bandlik yaratish bo'yicha eng faol sektorlaridan biriga aylantirayotganini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval. Samarqandda xizmat sifati ko'rsatkichlari bo'yicha sayyohlar qoniqish darajasi 2021–2024⁵

Ko'rsatkich	2021 (%)	2022 (%)	2023 (%)	2024 (%)
Mehmonxona xizmati	72	78	81	86
Ekskursiya xizmatlari	68	74	79	83
Ovqatlanish xizmatlari	70	75	77	82
Transport xizmati	66	70	73	79

2-jadval ma'lumotlari 2021–2024-yillar davomida Samarqand viloyatida turizm xizmatlari sifatiga nisbatan sayyohlar qoniqish darajasi izchil oshib borayotganini ko'rsatadi. 2024-yilda barcha xizmat yo'nalishlarida qoniqish darajasining 80 foizdan yuqori qayd etilishi Samarqand turizm sektorida inson kapitaliga qaratilgan e'tiborning real samalarini namoyon etadi. Xususan, mehmonxona, ekskursiya, ovqatlanish va transport xizmatlarida kuzatilgan sifat o'sishi sohada kadrlar tayyorlash, malaka oshirish va xizmat jarayonlarini standartlashtirish bo'yicha amalga oshirilgan kompleks islohotlarning amaliy natijasi sifatida ko'riladi. Bu holat turizm xizmatlarining nafaqat miqdoran, balki sifat jihatdan ham jadal transformatsiyaga uchraganini tasdiqlaydi.

Birinchidan, 2019–2024-yillar davomida Samarqand turizmida yuqori malakali kadrlar ulushi 10 foiz bandga oshgani xizmat sifati ko'rsatkichlaridagi ijobiy dinamikani tushuntiruvchi asosiy omillardan biridir. Malaka o'sishi sayyohlar bilan muloqot madaniyati, xizmat ko'rsatish tezligi va xavfsizlik standartlariga rioya qilinishini sezilarli darajada yaxshilagan.

Ikkinchidan, xorijiy tilni bilish darajasi, servis madaniyati va kommunikativ ko'nikmalarning oshishi ekskursiya va mehmonxona xizmatlaridagi qoniqish ko'rsatkichlarining yuqorilashiga bevosita ta'sir ko'rsatgan. Turizmning xalqaro bozor bilan chambarchas bog'liq ekanini inobatga olganda, aynan til kompetensiyalari sohani raqobatbardosh qiluvchi muhim komponent hisoblanadi.

Uchinchidan, yangi mehmonxonalar, hunarmandchilik markazlari, ekskursiya xizmatlari uchun gidlar tayyorlash markazlarining tashkil etilishi sohaning institutsional bazasini mustahkamladi. Bu infratuzilmaviy kengayish sayyohlar uchun taklif etilayotgan xizmatlar diversifikatsiyasiga, madaniy-ma'rifiy yo'nalishlarda innovatsion mahsulotlar paydo bo'lishiga zamin yaratdi.

Biroq mavjud ijobiy o'zgarishlar fonida, ekspertlar tomonidan bir qator tizimli muammolar ham qayd etilgan. Jumladan, gid-tarjimonlar tanqisligi, ayniqsa ingliz, koreys, xitoy va yapon tillarida ishlay oladigan

5 Abdurahmonov Q.X., To'xtasinov B.B. Turizm menejmenti va servis sifati. — Toshkent: "Iqtisodiyot" nashriyoti, 2020. — 146–152-betlar.

mutaxassislarining yetishmasligi ekskursiya xizmatlarining to'liq potentsialdan foydalanishiga to'sqinlik qilmoqda. Shuningdek, raqamli turizm mahsulotlari — virtual gidlar, AR/VR kontent, onlayn tur paketlari va mobil yo'riqnomalar ilovalari bo'yicha raqamli kompetensiyaga ega mutaxassislar yetishmayotgani sohaning innovatsion rivojlanish sur'atlarini sekinlashtirmoqda.

Bundan tashqari, mehmonxona servisi bo'yicha xalqaro sertifikatlaydan o'tgan (ISO, HACCP, Servqual va boshqa standartlar) kadrlar ulushining kamligi yuqori darajadagi xizmatni ta'minlashda ayrim cheklovlarni yuzaga keltirmoqda. Bu esa malaka oshirish, xalqaro trening dasturlarida ishtirok etish va xizmat ko'rsatish standartlarini institutsional darajada joriy etish zaruriyatini oshirmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan empirik va komparativ tahlillar Samarqand viloyatida turizm rivojlanishining asosiy harakatlantiruvchi kuchi inson kapitali ekanini yaqqol ko'rsatadi. Xususan, malakali, xorijiy tillarni biladigan, xizmat ko'rsatish madaniyatiga ega, zamonaviy kommunikatsiya va menejment ko'nikmalarini o'zlashtirgan kadrlar turizm xizmatlarining raqobatbardoshligi, barqarorligi va xalqaro bozorga chiqish salohiyatini belgilab bermoqda. So'nggi yillarda kadrlar salohiyatining oshishi, malaka oshirish dasturlarining kengayishi hamda xizmat ko'rsatish standartlarining joriy etilishi sohada sifat ko'rsatkichlarining izchil yaxshilanishiga olib kelgani 1- va 2-jadvallardagi ma'lumotlar orqali tasdiqlandi.

Shu bilan birga, xizmatlarni butunlay xalqaro standartlarga moslashtirish uchun mavjud inson kapitali zaxiralarini mustahkamlash, malaka oshirish tizimini modernizatsiya qilish va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha choralar talab etiladi. Ayniqsa gid-tarjimonlar, raqamli turizm mahsulotlari bo'yicha IT mutaxassislari, xalqaro sertifikatga ega mehmonxona xodimlari yetishmasligi — kelgusida hal qilinishi lozim bo'lgan ustuvor vazifalar sirasiga kiradi.

Samarqandning boy madaniy merosidan samarali foydalanish, turizm xizmatlari sifatini oshirish, raqamli ekotizimni rivojlantirish, xalqaro tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish hamda ta'lim dasturlarini zamonaviy kompetensiyalar asosida yangilash keyingi yillarda turizm sohasining barqaror o'sishi uchun muhim omillardan bo'lib qoladi. Shu bois, turizmni rivojlantirish bo'yicha strategik hujjatlarda inson kapitalini rivojlantirishga oid alohida ustuvor yo'nalishlarni belgilash, xizmat ko'rsatish tizimida kompetensiya modelini shakllantirish va sayyohlar qoniqish darajasini oshirishga qaratilgan siyosatni institutsional jihatdan qo'llab-quvvatlash zarur.

Umuman olganda, inson kapitaliga qaratilgan uzoq muddatli investitsiyalar turizmning raqobatbardoshligini mustahkamlash, xizmatlar sifatini yaxshilash, yangi ish o'rinlari yaratish, hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirish va Samarqandni global turizm markazi sifatida shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Beker G. — Human Capital — New York: University of Chicago Press, 1993 - 88-bet.
2. Shults T. - Investment in Human Capital — London: Oxford Publishing, 1981 - 54-bet.
3. Solou R. — Growth Theory and Human Resources — Cambridge: MIT Press, 1996 - 102-bet.
4. Vohidov A. - Turizm iqtisodiyoti asoslari - Toshkent: "Iqtisodiyot" nashriyoti, 2019 — 76-bet.
5. Rasulov Sh. - Hududiy turizm rivojlanishining zamonaviy yo'nalishlari - Samarqand: "Zarafshon" nashriyoti, 2021 — 64-bet.
6. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi hisobotlari — Toshkent, 2024 — 15-bet.
7. UNWTO — Tourism and Human Capital Development Report — Madrid: UNWTO Publishing, 2023 — 134-bet.
8. Kadirov M. — Xizmat ko'rsatish sohasida kadrlar tayyorlash metodikasi — Toshkent: "Fan va texnologiya", 2020 — 90-bet.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
